

szét (42 verset) Tandori Dezső fordította, Lator Lászlóra mindössze 4 vers jut, a *Szonettkoszorú*, pedig két fordításban is szerepel Csuka Zoltán és Lator László jóvoltából.

S ahogy a kötet utolsó lapja átfordul, sietek vissza a költői trouble-okhoz, a bravúros és mégis mértéktartó következetességgel átmentett rímképletekig, melyekben a szavak lehetőségeinek húrja pattanási feszül:

Derús égbolton nyájas hold világít,
és szikráztatja sugárözönében
a jégsíkot s a hókristályt, ha télen,
s nyáron a harmat gyémánt-porcikáit.

A mondat szálvezetése pedig olyan, hogy követi a formát és gondolatot az eredeti szóhasználat valószínű elvetése árán:

És ha kedvesed éneke büszkén
zenji, hogy ő a szerencse fia,
szísszen a szíved a hajdani tuskén.

Szép magyar versek gyűjteménye a Lyra Mundi sorozatban és az Európa Könyvkiadó gondozásában megjelent válogatás. Nyelvileg biztos modernebb, mint a XIX. század harmincas éveiben először nyomtatott eredeti. A versek témaköre mégis visszahúz. Korszerű kommunikációs eszközzel azonban biztosabban közelíthetjük meg a kor kérdésköreit.

A szlovén nép sorsa, a pénzhajhászás, a boldogtalan szerelem mélyen

érinti Prešeren, hiszen első az elsők között: a szlovén irodalom megteremtője. Kritika verseiről életében mégsem jelent meg. Igazságtétel is tehát ez a kötet azzal szemben, aki életében hiába várta a megértést, elismerést; zászolóhajtás a költő előtt, aki nekik végül mégis megadatott az elégtétel: idegen nép fiai is kegyelettel forgatják írásait, s azok mindenképpen beépülnek a fordítók nyelvének verstörténetébe, sőt váratlan hasonlatosságokról lebbentik fel a fátylat. A víziemberről szóló Prešeren-versen, amely valószínűleg egy szlovén mondán alapul, mintha egy magyar népballada, a *Halálra táncoltatott lány*, körvonalai derengnének át.

Új szó is akad, a költő neologizmusa talán:
Noszít a vágy, lakóhelyed bejárnom;

A *Ghazelek* című versfűzer egyes darabjaiban a versközépek egymással való rimeltetése ritkán látott formát hoz elénk.

Mérhetetlen egy-egy kötet versfordításának hatósugara: ismeretlen, vagy megtévesztésig hasonlatos tájakat pásztáz be; fényénél világosabb, érthetőbb lesz az univerzum, öl, vagy gyógyít, de változtat a költői világképen, amelyet eladdig vallottunk magunkénak.

VIRÁG ÁGNES

TRAGIKUS ÉLMÉNYEK

KOVILJKA TIŠMA-JANKOVIĆ: *Djeca s pustoline*.

Osvit, Subotica, 1975.

Behavazott völgyek, szélfúttá dombok, viharoktól, szárazságtól sújtott vidék gyermekeinek nehéz sorsa elevenedik meg előttünk Koviljka Tišma-Janković *Djeca s pustoline* című novellasorozatának olvasásakor. A tizen-

egy novella mindegyike a gyermekből fiatal nővé érlelődő Vukana egy-egy átélt vagy átértett tragikus élményét írja le, mondhatnánk: a tragikum prizmáján keresztül mutatja be Vukana fejlődését, akinek alakjában —

habár a novellák nem első személyben íródtak — az írónót magát sejtjük.

Az Emily Bronte-i hangulatú táj fölött nemcsak a természeti erők harca dúl, beárnyékolják ezt a vidéket még a nemrég befejeződött második világháború emlékei, következményei is. A háborúban előzvegyült asszonyok, árván maradt gyermekek nehéz élete, a mindennapi létért való küzdelme tárul elénk ezekből a novellákból, amelyek kitűnően sikerült szerkezetükkel a világirodalom klaszszikus novelláira emlékeztetnek. Különösen hatásos valamennyi novellában a fordulópont alkalmazása, amely egy csapásra változtatja meg a történet hangulatát, irányát. Így például a *Stojana* című novellában a nősülni szándékozó, boldogságtól mámoros Bogdan hirtelen halála, amikor a mezőn dolgozva egy háborúból ottmaradt bombára lép; a *Villámcsapás a szántóföldön* címűben a vidám kapálók halála; a *Gordában* a kislánynak cukrot ígérő legény csábítási kísér-

lete; a *Perunikában* a hazautazó diáklány tragikus élménye a jóindulatúnak ígérkező, de később erőszakos kamionsofőrrel; a *Bundás nocturne*-jében a hűséges házőrző kutya pusztulása a farkassal vívott harcban; a *Göndörszörűben* a kedvenc báránka veszte a nyáját megtámadó farkas által; a *Karácsonyi süteményben* a váratlan vendég betévedése, aki mit sem sejtve fogyasztja el a beteg kislány elől a keveske lisztből készült ünnepi pogácsát.

Ugyanilyen jól sikerült a vezérmotívumok használata is, s különös érdekességük, hogy ezek a motívumok fűzik össze a tartalmilag különböző novellákat. A veszélyt például több novellában is az eső, esőfelhők közeledte jelzi, s hasonló veszélyt jelző motívum a farkas említése, megjelenése is. S így az a tény is, hogy a novellák állandóan jelenlevő hősnőjének neve, Vukana, a farkast jelentő szóból ered, a hősnő gyermekkorának, serdülőéveinek tragikus mozzanataira utal.

KENYERES KOVÁCS MÁRTA

IRODALMI NEVELÉSÜNK ÉRDEKÉBEN

Dr. BORI IMRE — Dr. SZELI ISTVÁN: *Az irodalom könyve a középiskolák 1. osztálya számára.*

Tartományi Tankönyvkiadó Intézet, Újvidék, 1975.

Az 1959-es iskolareform szellemében a hatvanas évek elején Bori Imre, Szeli István és az elhunyt B. Szabó György elkészítették az első vajdasági középiskolai tankönyveket. Megjelenésüket vártuk, és méltán tekintettük azokat középiskolai irodalmi nevelésünk mérföldköveinek. Nem hibáikat emlegettük, de dédelgettük, tankönyvként — kézikönyvként egyaránt hasznosítottuk őket. Szellemük-

kel, irodalomszemléletükkel döntő módon hozzájárultak az irodalomtanításban még élő dogmatikus elvek felszámolásához. Alapjában véve azt a funkciót végezték ezek a tankönyvek, amelyet az ötvenes évek vitái töltöttek be az irodalmi életben, és amelyek elősegítették az irodalompolitikai nézetek letisztulását az öngazgatást építő szocialista társadalomban.